

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Gwarchod eich babi rhag **haint rotafirws**

Un o achosion cyffredin dolur rhydd a
salwch sy'n gallu bod yn ddifrifol iawn

Rotafirws

Beth yw rotafirws?

Mae'r rhan fwyaf o fabanod yn cael salwch (taflu i fyny) a dolur rhydd ar ryw adeg. Mae sawl salwch o'r fath yn cael ei achosi gan rotafirws.

Mae'r rhan fwyaf o fabanod yn gwella gartref. Gall rhai achosion fod yn ddirifol gyda babanod yn dadhydradu (colli hylif y corff) ac angen triniaeth mewn ysbyty.

Cyn cyflwyno rhaglen frechu rotafirws, roedd y rhan fwyaf o blant yn cael rotafirws ar ryw adeg cyn troi'n bump oed. Yng Nghymru, roedd **1 allan o bob 5** o'r plant yma angen sylw meddygol a bu'n rhaid i **1 allan o bob 10** fynd i ysbyty.

Mae'r brechiad yn helpu yn awr gydag atal 7 allan o bob 10 achos o haint rotafirws mewn babanod.

Sut mae rotafirws yn lledaenu?

Mae rotafirws yn lledaenu'n hawdd iawn ac mae babanod yn gallu ei basio ymlaen i eraill. Mae'r firws yn lledaenu drwy gyswllt llaw i geg ac mae'n cael ei godi o arwynebau fel teganau, dwylo neu glytiau wedi'u defnyddio.

Gall golchi dwylo a chadw arwynebau yn lân helpu ond ni all hynny atal ei ledaenu yn llwyr. Y ffordd orau i warchod eich babi yn drwy roi brechiad iddo.

Pryd bydd fy mabi yn cael cynnig y brechiad?

Bydd brechiad rotafirws yn cael ei roi gyda brechiadau eraill eich babi yn ddau a thri mis oed. Mae'n rhaid i'ch babi gael dau frechiad rotafirws bedair wythnos ar wahân o leiaf.

Os bydd eich babi yn colli un o'r brechiadau, mae posib ei roi hefyd gyda'r brechiadau eraill yn ddau a phedwar mis oed, neu yn dri a phedwar mis oed, ond dim hwyrach.

Pam nad yw babanod hŷn yn gallu cael y brechiad?

Wrth iddynt fynd yn hŷn, mae rhai babanod (tua 1 o bob 1,000) yn gallu cael cyflwr sy'n achosi blocio ei berfedd isaf, sef llawesiad. Mae'n brin

iawn cyn tri mis oed, mae'r rhan fwyaf o achosion yn digwydd rhwng pum mis oed a blwydd oed. Mae siawns fechan iawn, mewn tua 2 o bob 100,000 o fabanod, i ddos cyntaf y brechiad achosi hyn hefyd.

I leihau'r risg, ni fydd y dos cyntaf yn cael ei roi i fabanod hŷn na 14 wythnos, ac ni fydd unrhyw frechiad yn cael ei roi i fabanod hŷn na 23 wythnos.

Beth os bydd fy mabi yn taflu i fyny yn syth ar ôl cael y brechiad?

Nid yw hyn yn digwydd fel arfer, ond os bydd, bydd y dafnau'n cael eu rhoi eto.

A fydd fy mabi yn cael clefyd rotafirws o gael y brechiad?

Na fydd, mae'r firysau yn y brechiad yn cael eu gwario ac felly nid ydynt yn achosi'r clefyd. Mae'r brechiad yn helpu eich babi i fagu imiwneidd ac felly'r tro nesaf y bydd yn dod i gysylltiad â'r firws, bydd ganddo'r warchodaeth orau bosib.

Dylai pawb sy'n dod i gysylltiad agos â babanod wedi'u brechu yn ddiweddar, yn enwedig pobl â systemau imiwneidd gwannach, gadw at arferion hylendid da, er enghraifft, golchi eu dwylo ar ôl newid ciwt plentyn.

Oes gan y brechiad unrhyw sgil-ffeithiau?

Mae miliynau o ddosys o'r brechiad wedi cael eu defnyddio ac mae ganddo enw da am ddiogelwch.

Gall babanod sydd wedi cael y brechiad fod yn anesmwyth ac yn flin, a gall rhai ddatblygu ychydig o ddolur rhydd.

Mewn achosion prin iawn (tua 2 allan o bob 100,000 o fabanod sydd wedi cael eu brechu), gall y brechiad effeithio ar berfedd isaf babi a gall ddatblygu poen, taflu i fyny ac efallai y bydd yn pasio sylwedd sy'n debyg i jeli coch yn ei glwt, o fewn saith diwrnod i'r brechiad fel rheol. Os bydd hyn yn digwydd, dylech gysylltu â'ch meddyg ar unwaith.

Gallwch roi gwybod am amheuaeth o sgil-ffeithiau brechiadau a moddion drwy'r cynllun Cerdyn Melyn ar-lein yn: yellowcard.mhra.gov.uk neu drwy ffonio'r llinell gymorth ar **0800 731 6789** (Llun - Gwener, 10am i 2pm).

Os ydych chi'n bryderus am iechyd eich babi ar ôl unrhyw frechiad, dylech siarad gyda'ch meddyg neu eich ymwelydd iechyd.

Beth os bydd fy mabi yn sâl ar ddiwrnod rhoi'r brechiad?

Nid oes rheswm i ohirio'r apwyntiad oni bai fod eich babi yn sâl gyda thymheredd uchel, yn taflu i fyny neu â dolur rhydd.

Oes unrhyw fabanod na ddylai gael y brechiad?

Ni ddylid rhoi'r brechiad i fabanod sydd:

- ✗ Dros 23 wythnos oed.
- ✗ Dros 14 wythnos oed os ydynt yn dod i gael eu brechiad rotafirws cyntaf.
- ✗ Wedi cael adwaith anaffylactig (adwaith alergaidd difrifol) i ddos blaenorol o'r brechiad, neu i unrhyw rai o'r cynhwysion.
- ✗ Â hanes blaenorol o lawesiad (blocio yn y perfedd isaf).
- ✗ Â chyflwr tymor hir sy'n effeithio ar y perfedd neu'r system imiwnedd fel imiwnoddiffygiant cyfun difrifol (SCID). Trafodwch hyn gyda'ch meddyg teulu i ddechrau.
- ✗ Â thymheredd uchel, dolur rhydd neu'n taflu i fyny ar ddiwrnod yr apwyntiad. Dylid aildrefnu'r brechiad.

Fe gafodd fy mabi ei eni'n gynnar. Pryd ddylid rhoi'r brechiad?

Dylid dilyn y drefn imiweiddio yn seiliedig ar ddyddiad geni eich babi.

Oes posib bronfwydo fy mabi ar ôl y brechiad?

Oes. Nid oes unrhyw broblemau gyda bronfwydo babanod sydd wedi cael y brechiad rotafirws yn ddiweddar.

A fydd y brechiad yn atal babanod rhag cael unrhyw salwch neu ddolur rhydd?

Na fydd. Nid rotafirws yw unig achos salwch a dolur rhydd mewn babanod. Bydd y brechiad yn atal tua 7 allan o bob 10 o fabanod rhag cael rotafirws.

Brechiad rotafirws - y negeseuon allweddol

Mae haint gyda rotafirws yn achosi salwch a dolur rhydd mewn babanod a phlant ifanc.

Gall fod yn ddifrifol iawn ac efallai y bydd rhaid i rai babanod fynd i'r ysbyty.

Mae'r brechiad rotafirws yn cael ei roi drwy'r geg gyda brechiadau eraill yn ddau a thri mis oed.

Bydd dau ddos o'r brechiad rotafirws yn helpu i atal 7 allan o bob 10 o achosion o haint rotafirws mewn babanod.

Ble mae cael mwy o wybodaeth?

Gallwch gael mwy o wybodaeth am sgil-ffeithiau a chynnwys y brechiad drwy nodi enw'r brechiad yn y bocs chwilio yn **www.medicines.org.uk/emc**. Rotarix yw'r enw ar y brechiad cyfredol.

Mae'r drefn imiwneiddio reolaidd sy'n dangos pa frechiadau sy'n cael eu cynnig yng Nghymru ar gael yn **www.nhsdirect.wales.nhs.uk/livewell/vaccinations/Leaflets**

Os oes gennych chi unrhyw gwestiynau neu os ydych chi eisiau mwy o wybodaeth, siaradwch gyda'ch meddyg neu eich nyrs, neu ffoniwch Galw Iechyd Cymru ar **0845 46 47** (neu ffoniwch 111 os yw'r gwasanaeth hwn ar gael yn eich ardal chi) neu ewch i: **www.nhsdirect.wales.nhs.uk/livewell/vaccinations/Rotavirus?locale=cy**

I archebu mwy o gopïau o'r daflen yma, ewch i: **www.publichealthwales.org/HealthInformationResources**

I gael gwybod sut mae'r GIG yn defnyddio eich gwybodaeth, ewch i: **www.nhsdirect.wales.nhs.uk/lifestylewellbeing/yourinfoyourrights**

Cyhoeddwyd Mawrth 2020

© Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru 2020

ISBN 978-1-78986-154-35